

REMISSVAR LIVSMEDELSFÖRETAGEN SOU 2023:50

Synpunkter

Livsmedelsföretagen inväntar också förslagen från utredningen om En ny livsmedelsberedskap (Dir 2022:33), men vill i detta remissvar anföra några grundläggande principer när det gäller en svensk modell för försörjningsberedskap.

- 1. Avtal bör vara grunden.** Lagstiftning och tvång är en politisk livlina att vilja ta till, men kommer inte att leda till bättre resultat. Genom att bjuda in olika företag att leverera enligt definierade behov, kan problem undvikas och den mest lämpade aktören tilldelas ansvaret. I princip blir sådana avtal till sin natur som de gamla utpekade K-företagen, men baserat på ett frivilligt åtagande som samtidigt blir en typ av förmån.
De avtal som sedan sluts bör stresstestas för att säkerställa att företaget verkligen kan leverera enligt kraven. Även frågan om Force Majeure i samband med allvarliga kriser behöver kunna lösas ut. Särskilda beredskapsavtal som inte slutar gälla – eller rentav träder i kraft – i samband med en kris, är därför önskvärt som ett skydd för hela samhällets beredskap.
- 2. Adekvat finansiering.** Företag levererar för att uppfylla kundernas önskemål och därigenom lösa någon form av problem. Staten behöver erbjuda något i gengäld för att företagen ska kunna leverera. Då måste också behoven definieras. Ersättningen måste inte vara monetär, det kan också handla om att bli prioriterad när det gäller leveranser av el, vatten och transporter.
Men det är värt att påminna om att finansieringen är ett allmänt samhällsintresse och att skattefinansiering och statlig ersättning till företagen är grunden, inte särskilda avgifter eller pålagor.
- 3. Konkurrensneutralitet.** Staten bör varken gynna vissa företag eller lägga särskilt ansvar, utan det är just genom avtal som det offentliga kan få kunskap om vem som har bäst förmåga att bära risk och då erhålla motsvarande förmån. Detta är lätt att säga och även skriva under på, men kan vara svårare i praktiken med ett näringsliv som till stor del består av utländskt ägande och där huvudkontoret kan finnas långt bort. I grunden vill företag säkra att deras

LIVSMEDELSFÖRETAGEN

verksamhet kan fortsätta, oavsett i vilket land det är. Sverige bör överlag betraktas som ett tryggt land att investera i.

4. **Smidig implementering.** Ju färre kontaktpunkter, desto enklare för företagen. Ramavtal med avrop är att föredra. Det bör även vara enkelt att följa avtalen och se till att varor och tjänster verkligen kan levereras enligt överenskommelser.
5. Utöver dessa synpunkter anser vi att det är ett klokt förslag att MSB ges utökat ansvar och att statlig lagerhållning inte ses som en universallösning.

Bakgrund och motivering

Livsmedelsföretagen är en bransch- och arbetsgivarorganisation för livsmedelsföretag i Sverige. Livsmedelsföretagen har omkring 800 medlemmar som representerar alla varianter av svenska livsmedelsföretag; små och stora med svenska och utländska ägare, familjeägda, jordbrukskooperativ börsnoterade med flera.

Marknaden och de privata företagen har under både pandemin och Rysslands krig i Ukraina visat sig vara påfallande flexibla i att fortsatt ha hög leveransförmåga. Beslut kan och måste fattas med begränsat informationsunderlag. Kontinuitetsplanering och säkerhetstänkande i flera avseenden har förbättrats.

Samtidigt får det konstateras att myndigheter inte varit lika snabba i omställningen, och inte heller de offentliga välfärdsverksamheterna. Den svenska förvaltningstraditionen är helt enkelt inte utformad för att hantera avvikelser och kriser. Beslutsförmågan brister.

Offentliga beslut måste ha legitimitet, och den avvägningen mot skyndsamhet är med nödvändighet svår. Ur företagets perspektiv handlar det om vad man **MÅSTE**, **KAN** och **FÅR** göra. Lagar, avtal och certifieringar styr vad som måste göras, utöver att långsiktigt gå med vinst. Vad som kan göras är en fråga om resurser i form av

LIVSMEDELSFÖRETAGEN

personal/kompetens, råvaror, maskiner och nätverk. Vad som får göras begränsas i huvudsak av lagar, regler och praxis. Och dessa kan ändras vid behov.

Under höjd beredskap och krig finns andra möjligheter att använda lagar och hårdare styrning, men sannolikheten att kriser av mer begränsat slag inträffar är större och då är det fortfarande normalt ansvar och beslutsstruktur som gäller. I SOU 2023:75 Stärkt konstitutionell beredskap är utgångspunkten att Sverige ska kunna styras i kriser. Det betänkande fokuserar på det centrala nationella beslutsfattandet, främst riksdag och regering. Men för ett livsmedelsföretag är det i första hand kommunen, kanske länsstyrelsen och även den centrala sektorsansvariga myndigheten Livsmedelsverket som är viktiga beslutsfattare. Där kan onödiga dröjsmål leda till att en kris förvärras eller inte blir hanterad och löst på bästa sätt.

Livsmedelsföretagen står också bakom det remissvar som lämnats av Svenskt Näringsliv.

Avslutningsvis behöver tempot höjas i uppbyggnaden av det civila försvaret.

Björn Hellman, VD Livsmedelsföretagen

Genom Patrik Strömer, Näringspolitisk expert Livsmedelsföretagen